

Salvador Neto Luis: A nemzetközi menekültvédelem dilemmái

Az elmúlt időszakban a világnak, legfőképp az Európai Uniónak komoly menekültügyi kihívással kell szembenéznie. A menekültügyi együttműködésnek a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló világ létrehozására irányuló célkitűzések szerves részét kell képeznie. A dolgozat célja bemutatni a nemzetközi menekültvédelem dilemmáit, valamint a jövőbeni együttműködés lehetséges törekvéseit. A tanulmány a hatályos 1951. évi Genfi Egyezmény vizsgálatával keresi a választ arra a kérdésre, vajon érvényesül-e hatékonyan az említett dokumentum, és ha igen, milyen feltételek és garanciák mellett biztosítható az alkalmazása.

Bevezető gondolatok

Az elmúlt évtized folyamán számos tudományos cikk jelent meg, több konferenciát és kerekasztal-beszélgetést rendeztek meg világszerte a jelenlegi menekülthullámról, annak problémáiról. Manapság a menekültügyet túl általános problémának, túl „mindennapos jogi és politikai problémának” tartják egyesek, míg mások például negatív hatásokat, társadalmi károkat tartanak számon e jelenség következményeként.

A kényszerű népvándorlásnak számtalan oka lehet, de általánosságban elmondható, hogy annak fontos indító oka a háború, a mélyszegénység és a kedvezőtlen szociális fejlődési kilátások, amit sok esetben természeti katasztrófák is fokoznak, pl. földrengés, árvíz, és a klímaváltozások hatására is egyre több ember kénytelen megfelelő megélhetést biztosító külföldi államot keresni, és ott menedéket kérni. Az ún. globális problémák *újabb és újabb feladatok elé állítják* az államokat. Nem célom ugyanakkor a migráció, ezen belül a kényszer-migráció általános elemzése, sem – a kontextushoz feltétlenül szükséges mértéket meghaladóan – ismertetni a menedékjog történetét, a magyar és nemzetközi menekültügyi intézményrendszert, vagy a nemzetközi védelem tartalmát. A téma szűkítése érdekében nem esik szó statisztikai adatokról és a közös kvótarendszer lehetséges megvalósíthatóságáról.

Kutatómunkám során a következő célkitűzéseim vannak: vizsgálni és megállapítani, hogy a jogi és politikai hatások alapján fontos-e és indokolt-e a menekültüggyel kapcsolatos vélemények ismertetése. További célom elemezni és megállapítani, hogy indokolt-e ezen vélemények szükségessége a menedékjog érvényesítés érdekében. A magyar és nemzetközi szakirodalom legnagyobb része, amikor a menekültügyet tárgyalja – ezen belül a nemzetközi

védelmet – elsősorban az államokra, a jogra és a civil szervezetekre fókuszál. A nemzetközi tapasztalatok alapján azt is eredménynek kell tekintenünk, ha meg lehet akadályozni a menekülthullám növekedését és a menekültek helyzetének ezzel egyidejű hirtelen javítását. Fontosnak tartom feltárni azokat a magyar és nemzetközi állásfoglalásokat, amelyek alátámasztják a jog kulcsszerepét e probléma hatásaira való megoldásban. Mindezekből következtetni arra, hogy valóban szükség van-e a kényszer migráció ismeretek tájékoztatásának intenzitására, különös tekintettel a társadalmi és kulturális sajátosságokra.

Az 1951. évi Genfi Egyezmény mint alapidokumentum

Menekült fogalma

A nemzetközi menekültvédelem alapidokumentuma az 1951. évi Genfi Egyezmény, mely pontosan meghatározza a menekültek fogalmát, a számukra biztosítandó jogokat és támogatásokat, valamint egyértelművé teszi, hogy nem küldhetők vissza abba az államba, ahol üldöztetésüket elszenvedték. Ezen egyezmény szerint „menekültügyi hatóság menekültként ismeri el azt a külföldit, aki faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozása, politikai meggyőződése miatti üldöztetése, vagy az attól való megalapozott félelme miatt származási országán kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldöztetéstől való vélelmében nem kívánja a származási országa védelmét igénybe venni.”[1] Az 1951. évi Genfi Egyezmény 31. cikke (1) bekezdése szerint „A Szerződő Államok az országba való jogellenes belépésük, vagy tartózkodásuk miatt nem sújtják büntetéssel azokat a menekülteket, akik közvetlenül olyan területről érkeztek, ahol életük, vagy szabadságuk az 1. Cikkben foglalt meghatározás értelmében veszélyeztetve volt, és akik engedély nélkül lépnek be területükre, illetőleg tartózkodnak ott, feltéve, hogy haladéktalanul jelentkeznek a hatóságoknál és kellőképpen megindokolják jogellenes belépésüket, illetőleg jelenlétüket”

Tény, hogy a menekültügy bonyolult kérdése az Európai Unióban, folyamatosan szerepel a politikai döntéshozók napirendjén, és egyaránt része a tagállami és az univerzális szintű fejlesztési stratégiáknak. A migráció kérdésében, szinte minden tagállam érintett.[2]

A nemzetközi védelem

A nemzetközi védelem legalapvetőbb szinten a származási országba való kiutasítás, illetve kiadatás tilalmát jelenti, de egyéb jogokat – akár a befogadó állam állampolgáraiéval azonos

jogokat – is biztosíthat. A nemzetközi védelem egyik formája a menedékjog. A menedékjog ugyanakkor tágabb értelemben többféle nemzetközi védelmi formát foglalhat magában,[3] szűkebb értelemben viszont szigorúan csak a menekülteknek járó jogok és az őket terhelő kötelezettségek összessége. A jogvédelem középpontjában azonban az áll, amit a magyar menekültügyi jogszabály, a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény 2. § c) pontja úgy fejez ki, hogy a menedékjog *„jogcím Magyarország területén való tartózkodásra, egyidejű védelem a visszaküldés, a kiutasítás és a kiadatás ellen”*.

Diplomáciai menedékjog és területi menedékjog

A menedékkérelem témája az elmúlt években egyre hangsúlyosabbá vált, ami a menekülthullámmal és migrációval hozható összefüggésbe. Ugyanakkor a menedékjognak van egy olyan szegmense, amelyik a diplomáciai menedékkérelemmel, a diplomáciai menedékjoggal foglalkozik. Erről manapság kevesebb szó esik, s a jelentősége is kezd elhalványulni, miközben az elmúlt évek is több olyan esettel szolgáltak, amelyek szükségessé teszik a diplomáciai menedékjogot. A jog kizárólag azokra alkalmazza, akik esetében a menekültként elismerés feltételei fennállnak. Ez egy sokkal szűkebb értelmezési tartományt jelent. Az elismerési feltételek természetesen attól függenek, hogy milyen típusú menedékjogról beszélünk, hiszen a jogfejlődés során a menedékjognak több formája is kialakult. Az egyik ilyen forma a diplomáciai menedékjog, amiről kétféle értelemben beszélhetünk. Egyfelől jelentheti a latin-amerikai országokban kialakult, számos regionális nemzetközi szerződéssel megalapozott[4] védelmi formát. Megállapítható, hogy az ilyen értelemben vett diplomáciai menedékjog jellemzője – azon kívül, hogy az alapul szolgáló jogi dokumentumok regionális jellegéből fakadóan a latin-amerikai országokon kívül máshol nem érvényesül. Ahogy a Nemzetközi Bíróság megállapította 1951-ben az ún. Haya de la Torre-ügyben: *„A Havannai Egyezmény értelmében a diplomáciai menedékjogot, ami a politikai üldözöttek ideiglenes védelmére szolgáló átmeneti intézkedés, amilyen gyorsan csak lehet, meg kell szüntetni. Ugyanakkor az Egyezmény nem ad kimerítő választ arra a kérdésre, hogy a menedékjogot milyen módon kell megszüntetni.”*[5] Ehhez képest a diplomáciai menedékjog másik értelme ennél szélesebb kört ölel fel. Valamennyi olyan esetet magába foglal, amikor egy külképviselet védelmet nyújt az oda menekülő emberek számára, függetlenül attól, hogy a külképviselet szerinti állam részese-e bármilyen vonatkozó egyezménynek, illetve van-e egyáltalán ilyen érvényes egyezmény. E szélesebb értelemben vett diplomáciai menedékjognak nemzetközi egyezménybe – főleg univerzális dokumentumba – foglalt jogszabályi alapja nincs, sokkal inkább a diplomáciai képviselet sérthetlenségének egyik gyakorlati kifejeződése.[6] Ennek kapcsán érdemes kitérni arra, hogy a diplomáciai jog elméletében a korábbi területenkívüliségi elv az elmúlt évtizedekben

átadta helyét a képviseleti elvnek, majd a funkcionális elvnek (a külképviselet jogai és lehetőségei a külképviselet feladataihoz kapcsolódnak). A gyakorlatban általában utóbbiak elegye érvényesül, és ez alapján nem vitatott, hogy a külképviselet területe a fogadó állam területéhez tartozik, ugyanakkor a fogadó állam – főleg nem-tevés révén – biztosítja ott a diplomáciai kiváltságok és mentességek érvényre juttatását.[7] Mivel a külképviselet területe a fogadó állam területének minősül, ott területi menedékjogot biztosítani nincs lehetőség.

A *területi menedékjog* kérdése nemzeti jogi és nemzetközi jogi szinten egyaránt vizsgálatra érdemes, sőt, szükséges és aktuális téma. A területi menedékjog – a legismertebb menedékjog formája – abban az esetben biztosítható, ha a külföldi állampolgár a származási országát elhagyva a befogadó államban, annak területén kér menedéket. Ahogy az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 14. cikkének (1) bekezdése kinyilvánítja: *„Minden személynek joga van az üldözés elől más országban menedéket keresni és a más ország nyújtotta menedéket élvezni.”*

A területi menedékjog fogalma szempontjából a deklaráció legfontosabb eleme a „más állam” kifejezés. 1967-ben az ENSZ Közgyűlésének a Területi Menedékjogról szóló 2312 (XXII) számú nyilatkozatának 1. cikk (1) bekezdése is megállapította: *„minden más államnak tiszteletben kell tartania egy állam által a szuverenitása gyakorlása során azon személyek számára biztosított menedékjogot, akik hivatkozhatnak az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 14. cikkére, ide értve a gyarmati rendszerrel szemben küzdő személyeket is”*. Mondhatjuk, hogy a területi menedékjog biztosítása tehát az állami szuverenitás gyakorlásának egyik módja. Ahogy az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosa (UNHCR) megfogalmazta a témában tett észrevételeiben: *„A területhez való hozzáférés valóban a kulcsa bármiféle menekültügyi eljárásnak; a legjobb menekültügyi eljárás és a legnagyobb menekült jogállás is haszontalan, ha a menekültek nem férnek hozzá a területhez és az eljáráshoz.”*[8]

A non-refoulement elve

A Genfi Egyezmény 33. cikke fogalmazza meg a kiutasítás és a visszaküldés tilalmát (non-refoulement) azon menekültek vonatkozásában, akiknek faji, vallási okból, nemzeti, társadalmi hovatartozásuk vagy politikai nézetük miatt életük vagy szabadságuk veszélyeztetett. Ez a non-refoulement elve, a menedéket keresők védelmének egyik sarokköve.²⁹ A Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya 7. cikke,³⁰ az Emberi jogok európai egyezménye 3. cikke,³¹ továbbá az 1984. évi kínzás elleni ENSZ-egyezmény 3. cikke,³² valamint az alkotmány 54. § (2) bekezdése megfogalmazza a kínzás, embertelen,

megalázó bánásmód, büntetés tilalmát. A non-refoulement elv garanciális jelentőségű rendelkezés, hogy mind az idegenrendészeti kiutasítást, mind a visszairányítást, mind a kitoloncolást elrendelő határozat meghozatala előtt vizsgálni kell a tilalom fennállását. Az e rendelkezés hatálya alatt állók esetében az államok nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeinek teljesítése alapozzák meg azt a generális tilalmat, amely kizárja a menedékkérők visszairányítását, kiutasítását.

Jogi szempontból fontos, hogy potenciálisan védelmet nyújtó állam területére történő bejutást jelenti, könnyen belátható azonban, hogy nem sok értelme lenne biztosítani a bejutást úgy, hogy ehhez a lehetőséghez nem kapcsolódik hosszabb-rövidebb tartózkodási jog. E tartózkodási jogot területen maradási jognak nevezi a nemzetközi menekültügyi terminológia,[9] amely így a területhez való hozzáférés logikus és szükségszerű kiterjesztésének tekintendő. Jelenleg az Európai Unióban, és így Magyarországon is érvényesül e jog, tehát a Magyarországon menedéket kérő személyek főszabály szerint élvezik a területen maradás jogát legalább addig, amíg ügyükben döntés nem születik. E jog azonban nem abszolút, nem korlátozhatatlan. A közös menekültügyi politikának a menekültek jogállásáról szóló 1951. évi Genfi Egyezmény és a többi vonatkozó nemzetközi szerződés teljes és mindenre kiterjedő alkalmazásán kell alapulnia.[10]

Ilias és Ahmed vs. Magyarország ügy

Nem követelmény, hogy az állam területének egésze alkalmas legyen az emberi megtelepülésre, ahogy nem követelmény a földrajzi egybefüggőség sem.[11] „Az állam a szuverenitás eszméjén alapszik (...) a szuverenitás az azzal együtt járó jogokkal és kötelezettségekkel együtt az államterület létét feltételezi. Államterület nélkül egy jogi személy nem lehet állam. (...) Miután a nemzetközi jog az állam adott területi egység feletti kizárólagos hatalmát valló felfogást alapul véve fejlődött ki, az államterület talán a nemzetközi jog legalapvetőbb fogalma.”[12]

A következő jogesettel a közvélemény is foglalkozott, mivel 2017. március 14-én ítéletet hozott a strasbourgi emberjogi bíróság, amelyben kijelentette, hogy a magyar kormány által hozott menekültügyi szabályok szembe mennek a nemzetközi joggal. 2015. szeptember 15-én érkezett meg a magyar-szerb határszakaszon lévő röszkei tranzitónába a két bangladesi állampolgár. Menedékjogi kérelmüket érkezésük napján nyújtották be. Ezt követően a tranzitónában kellett maradniuk, ezt Magyarország irányába nem hagyhatták el. Menedékjogi kérelmüket szintén ezen a napon elbírálta és elutasította a menekültügyi hatóság azon az alapon, hogy Szerbia biztonságos harmadik országnak minősül, majd

elrendelte a kérelmezők kiutasítását Magyarország területéről. A menedékkérők megtámadták a döntést a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon. 2015. szeptember 21-i tárgyaláson a bíróság hatályon kívül helyezte a menekültügyi hatóság döntését és új eljárásra kötelezte őket. A menekültügyi hatóság 2015. szeptember 30-án ismét elutasította a menedékjog iránti kérelmeket. A kérelmezők bírósági felülvizsgálatának eredményeként a bíróság helybenhagyta a menekültügyi hatóság döntését és jogerős határozatot hozott 2015. október 5-én. Ezt követően a menedékkérők elhagyták a tranzitónát Szerbia irányába.[13]

A kérelmezők szerint, vonatkozásukban Szerbia nem tekinthető biztonságos harmadik országnak. Kérelmük elbírálásakor a hatóság nem volt alapos és az egyéniesített kivizsgálás sem történt meg. Ez sérti az Emberi Jogok Európai Egyezménye (továbbiakban EJEE) 3. és 13. cikkét.[14] *„Senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.”*[15] *„Bárkinek, akinek a jelen Egyezményben meghatározott jogait és szabadságait megsértették, joga van ahhoz, hogy a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje az esetben is, ha e jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.”*[16]

A tranzitónában történő fogva tartásuk embertelen bánásmódnak minősül, megsértve ezzel az EJEE 3. cikkét. Továbbá a tranzitónában szabadságuktól való megfosztásuk jogellenes volt és bírósági felülvizsgálati lehetőség sem volt számukra, kimerítve[17] ezzel az EJEE 5. cikkének (1) és *„Szabadsághoz és biztonsághoz való jog 1. Mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra. Szabadságától senkit sem lehet megfosztani, kivéve az alábbi esetekben és a törvényben meghatározott eljárás útján”* és (4) *„Szabadságától letartóztatás vagy őrizetbe vétel folytán megfosztott minden személynek joga van olyan eljáráshoz, melynek során őrizetbe vételének törvényességéről a bíróság rövid határidőn belül dönt, és törvényellenes őrizetbe vétele esetén szabadlábra helyezését rendeli el.”* bekezdését.[18] Az Emberi Jogok Európai Bírósága megvizsgálta, hogy a kérelmezők tranzitónában történő elhelyezése sértette-e őket személyi szabadságukban (EJEE 5. cikk (1)). Az EJEB az EJEE 3. cikkének megsértését állapította meg, ugyanis a kérelmezők nem részesültek hatékony garanciákban, amelyek számukra védelmet nyújtottak volna az ellen, hogy embertelen vagy megalázó bánásmódnak tegyék ki őket.[19]

A tranzitóna meghatározását, illetve a kialakítására vonatkozó szabályokat elsődlegesen a 2007. évi LXXXIX. államhatárról szóló törvény rendezi. E rendelkezéseket az egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról szóló 2015. évi CXL. törvény emelte be az államhatárról szóló törvénybe. A törvény alapján a *„tranzitóna*

átmeneti tartózkodására és a menekültügyi, idegenrendészeti eljárások lefolytatására, valamint az ezekhez szükséges létesítmények elhelyezésére szolgál.”[20] A számos eltérő nézetek ellenére kijelenthető, hogy a nemzetközi gyakorlatban az államok jellemzően nem szankcionálják a menekültek illegális belépését.[21] Emellett viszont az egyezmény 32. cikke szerint állambiztonsági vagy közrendi okból nem csak a jogszerűtlen, de akár a jogszerűen az országban tartózkodó menedékkérőt is ki lehet utasítani, természetesen a refoulement tilalom megszegése nélkül. A határzár létesítése nem feltétlenül ellentétes a genfi egyezmény rendelkezéseivel, kivéve, ha az megakadályozza a menedékkérőket abban, hogy az életüket közvetlenül veszélyeztető szituációban menedéket találjanak. E ügyben az EJEB többek között a 3. és 13. cikk megsértését állapította meg. Az ítélet ugyan nem jogerős, és a kormánynak lehetősége van a Nagykamarához fordulni, de a kikristályosodott ítélkezési gyakorlat nem teszi valószínűvé az eljárás folytatását. A kérelmet a Magyar Kormány határidőben, 2017. június 14-én benyújtotta,[22] így az ítélet nem vált véglegessé.

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEE), tehát nem csak a menekültügyi egyezményekben, hanem az univerzális, illetve a regionális emberi jogi egyezményekben is elidegeníthetetlen, abszolút, eltérést nem engedő jogként határozták meg. A kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma idegenrendészeti relevanciával is bír. Az EJEE a kínzás tilalmát tartalmazza, viszont a non-refoulement elvét nem. Ez utóbbit a strasbourgi bíróság gyakorlatában találjuk meg. Kaponyi (2011) úgy fogalmazott, hogy „A csatlakozás egy pozitív üzenet lesz a külvilág felé és demonstrálása az Európa Tanács és az Európai Unió együttműködésének egy, a közös értékeken alapuló páneurópai identitás kialakításában, továbbá erősítené az Unió szavahihetőségét, az emberi jogok iránti elkötelezettségét. Az Európai Unió csatlakozása az Európai Emberi Jogi Egyezményhez, amely lehetőséget biztosít az Egyezménybe foglalt jogok hatékonyabb érvényesítésének, es remélhetőleg a Strasbourgi Bíróság ítélkezési gyakorlata kedvező hatással lesz a Luxembourgi Bíróság döntéseire. Miután a Strasbourgi Bíróság megvizsgálhatja, hogy az Unió aktusai megfelelnek-e az Emberi Jogi Egyezmény előírásainak, továbbá, hogy a csatlakozás lehetőséget ad arra, hogy a Strasbourgi Bíróságnál panaszt tegyenek az Európai Unió valamely intézményének vagy az uniós jogszabályokat végrehajtó tagállam olyan intézkedésével vagy azok elmulasztásával kapcsolatban, amelyekre az Emberi Jogi Egyezmény hatálya kiterjed, ez tovább erősítheti az emberi jogok európai védelmének rendszerét”.[23]

A Lisszaboni Szerződés 6. cikk 2. paragrafusa kimondja az Unió csatlakozását az Emberi jogok Európai Egyezményéhez. A 3. paragrafus pedig deklarálja, hogy: „Az alapvető jogok, ahogyan azokat az Emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Európai Egyezmény

biztosítja, továbbá ahogyan azok a tagállamok közös alkotmányos hagyományaiából következnek, az uniós jogrend részét képezik, mint annak általános elvei." A 2010 májusában közzétett Stockholmi Program[24] „A felelősségvállalás, a szolidaritás és a partnerség Európája migrációs és menekültügyi kérdésekben” című fejezetében utal arra, hogy a megfelelően kezelt migráció valamennyi érdekelt számára hasznosnak bizonyulhat.[25]

A menekültügy dilemmái

Az európai közvéleményt már néhány éve az Európai Unióba érkező kényszer migránsok helyzetének a rendezése, megoldása foglalkoztatja. A probléma 2015-ben annyira súlyossá vált, hogy megoldása nem tűr halasztást. A problémával foglalkozó elemzők közül vannak olyanok, akik egyenesen „modern népvándorlásról” beszélnek: Globalizálódó világunkban egyre nagyobb méreteket ölt a migráció, már- már modern népvándorlásokról beszélhetünk, amelynek okai a fejlett országok rohamos előregedése és gazdasági vonzereje, illetve a fejlődő országok mérhetetlen szegénysége, túlnépesedése, a helyi háborúk és egyes esetekben az állami keretek szétesése.”[26] Kétségtelen felmerül a kérdés, valójában konfliktus országokból jönnek a menedékkérők az EU-ba? A bevándorlók, egyrészt az országukban vagy térségükben dúló háborúk, a polgárháborúk, a politikai, vallási üldözések, másrészt a mély szegénység, az éhínség, valamint a természeti katasztrófák elől menekülnek, és Európa államaitól segítséget várnak. Véleményem szerint a menekültügy politikai és társadalmi véleményei sok dilemmát tükröznek. Ezekre szükséges reflektálni humán és jogi szempontból és a lehetséges megoldásaira alapozva. A menekültügy megoldását, rendezését a világ vezetőinek szorgalmaznia kell. Az egyházi vezetők, a politikusok, a szociológusok - mindenki kivétel nélkül - jelentős felelősséggel bír a menekültügyben.

Úgy vélem, a menekültügy egyik legnagyobb erkölcsi dilemmája az, hogy egyrészt inkább büntetlenül maradnak azok, akik szítják és fenntartják a konfliktusokat, amelyek a menekülés okozói, másrészt pedig a nemzetközi közösség képtelen arra, hogy együttműködjön a háborúk megállításáért, a konfliktusok megszüntetéséért, a béke megteremtéséért és megőrzéséért. Tehát minden államnak ahhoz kellene feltételeket teremtenie, hogy a különböző állampolgárok saját hazájukban és saját kulturális közösségükben találhassák meg a megélhetés és boldogulás lehetőségeit.

A menekültügy dilemmái kapcsán nagyon fontos és tanulságos kérdést kell feltennünk. A kérdés az, hogy tudja-e az Európai Unió rendezni a menekültek közötti nyelvi, kulturális és vallási különbségeket akkor, amikor saját problémáit kell megoldani? A menekültügy okai

nagyon sokrétűek, de természetesen összefügg napjaink politikai, társadalmi, gazdasági és demográfiai problémáival is. A probléma megoldása azonban korántsem ilyen egyszerű. A fentiekhez kapcsolódik az a dilemma is, nagy félelem uralkodik a migráció lehetséges következményei, hatásai miatt.

Konklúzió

Tanulmányomban igyekeztem bemutatni a nemzetközi menekültvédelem dilemmáit, valamint a menedékjog aktuális kihívásait. Arra kerestem a választ, hogy az utóbbi években az Európai Uniót sújtó egyre erősödő menekülthullámra a közösség hogy tud eredményesen reagálni, úgy hogy közben a menekültkérelmezők jogai sem sérülnek. A genfi egyezmény által létrehozott jogi rendszert kiegészítik a nemzetközi és európai emberi jogi egyezmények, amelyek megerősítik a menedékkérőkkel kapcsolatos humánus bánásmód követelményét.

Az Európai Unió legtöbb tagállamához képest Magyarországon megoszlásában igen kevés menekült él. Mindazonáltal az elmúlt két évtizedben Magyarországon is megjelentek a tartósan letelepedett külföldi állampolgárok, illetve a menedékkérők és más nemzetközi védelemre szoruló külföldiek. Napjainkban gyakran tapasztalható, hogy a bevándorlókról az emberi jogok kontextusában szóló jogi és társadalmi diskurzus mindeddig nagyrészt a menekültügy területére korlátozódik, elfeledve, hogy nem pusztán a menedéket kérő és valamilyen védelmi státuszban (menekült, oltalmazott, hontalan, stb.) részesített migránsokat illeti meg a nemzetközi emberi jogok által biztosított védelem. A menekültügy kihívásai napjainkban globális méreteket öltenek, a globális méretű problémák mellett pedig már nem lehet szó nélkül hagyni.

A *fenti* megfontolások *alapján* azért *mondhatjuk*, hogy ennyi ember sosem volt kényszermozgásban, mint az *az utóbbi években*. Ennek okaként a globális problémát sújtó országok destabilizáló rossz politikai döntéseket és terrorizmus terjeszkedését nevezném, amely ellen eddig kevés eredménnyel sikerült fellépni. Tehát, a menekültügy globális probléma, amelyre globális választ kell adni. E probléma megoldásában a multilaterális diplomáciának vezető szerepet kell játszania és abból ki kell venniük részüket a nagyhatalmak és a fejlődő országok kulcsszereplőinek. Dolgozatom arra a következtetésre jut, hogy a nemzetközi menekültvédelemhez jutás lehetővé tételére vonatkozó elvárás, illetve az erre vonatkozó jogszabályozás és a menekültválság szembeni fellépés végrehajtása nincs összehangolva, így egyik sem képes célszerű hatékonysággal érvényre jutni. Kétségtelen, hogy a jelenleg menekültválság megoldása kizárólag széles körű nemzetközi együttműködéssel lehetséges.

[1] 1951. évi Genfi Egyezmény 1. Cikk (2) bek

[2] Ryszard Cholewinski: The EU Acquis on Irregular Migration: Reinforcing Security at the Expense of Rights, *European Journal of Migration & Law*, 2. évfolyam, 3-4. szám, 2000, 361-405.

[3] 31 Magyar jogi kontextusban a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény 3. § (2) bekezdése értelmében menedékjogot élveznek a menekülteken kívül a menedékesek és az oltalmazottak is. A menedékes jogállás a nemzetközi védelemnek a tömeges beáramlás esetén biztosítható formája, az oltalmazott jogállás a menekültkénti elismerés feltételein kívüli, egyedi esetekben adható védelem.

[4] Az 1928-as Havannai Egyezmény a menedékjogról; az 1933-as Montevideoi Egyezmény a politikai menedékjogról; az 1939-es Montevideoi Egyezmény a menedékjogról és a politikai menedékről; az 1954-es caracasi egyezmény a diplomáciai menedékjogról.

[5] Nemzetközi Bíróság: Haya de la Torre-ügy, 1951. június 13-i ítélet; I.C.J. Reports 1951. 71. A Nemzetközi Bíróság honlapja; <http://www.icj-cij.org/docket/files/14/1937.pdf>, (Letöltés ideje: 2018. március 25.)

[6] Nguyen Quoc Dinh–Patrick Daillier–Alain Pellet– Péter Kovács: *Nemzetközi közjog*, Budapest, Osiris Kiadó, 2003, 359.: „A diplomáciai menedékjogról hallgat az 1961. évi bécsi egyezmény, a kormányok pedig alapvetően ellenzik a diplomáciai menedékjog intézményét még polgárháború idején is. (...) A diplomáciai menedékjog vagy asylum (asile diplomatique) az épület sérthetlenségével függ össze és a politikai okokból üldözöttek esetében merül fel.”

[7] Nguyen–Daillier–Pellet–Kovács: *Nemzetközi*, 357-358.

[8] UNHCR: Towards a Common Asylum Procedure and Uniform Status, Valid Throughout the European Union, for Persons Granted Asylum; Genf (2001) 3. UNHCR honlapja; <http://www.unhcr.org/refworld/category, Legal Commentary> (Letöltés ideje: 2018. március 25.)

[9] Dr. Szép Árpád: A menedékkérők hozzáférése az államterülethez. Elérhető-e az egyensúly a menedékjog és az illegális migrációval szembeni küzdelem között? PhD értekezés, Budapest, 2017,

<https://jak.ppke.hu/jog-es-allamtudomanyi-doktori-iskola/doktori-dolgozatok-tezisek/nyilvanos-vedesre-meghivo>, (letöltés ideje: 2018. március 24.)

[10] 213 ANNELIESE, Baldaccini: The Return and Removal of Irregular Migrants under EU Law: An Analysis of the Returns Directive. *European Journal of Migration & Law* 11, no. 1: 2009, pp. 1-17.

[11] Kovács Péter: *Nemzetközi Közjog*, Budapest, Osiris Kiadó, 2011, 173-174.

[12] Malcolm N. Shaw: *Nemzetközi jog*, Budapest, Osiris Kiadó, 2002; 293.

[13] Case of Ilias and Ahmed v. Hungary (Application no. 47287/15)

[14] Uo.

[15] EJEE 3. cikk A kínzás tilalma

[16] EJEE 13. cikk A hatékony jogorvosláshoz való jog

[17] Case of Ilias and Ahmed v. Hungary (Application no. 47287/15)

[18] EJEE 5. cikk (1) és (4) bekezdés

[19] Case of Ilias and Ahmed v. Hungary (Application no. 47287/15)

[20] Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény 15 § (1)

[21] Hoffmann Tamás–Ziegler Tamás Dezső: *A menekültügy jogi szabályozása*, Az Európába irányuló és 2015-től felgyorsult migráció tényezői, irányai és kilátásai, A Magyar Tudományos Akadémia Migrációs Munkacsoportjának elemzése, http://vmg-bp8.sulinet.hu/uton/file/repository/MTA_Az_Europaba_iranyulo_migracio_tenyezoi_iranyai_es_kilatasai.pdf, 56. (Letöltés ideje: 2018. március 24.)

[22] <http://www.kormany.hu/hu/igazsagugyi-miniszterium/hirek/befogadta-az-ejeb-a-fellebbezesi-kerelmunket> (Letöltés ideje: 2018. március 25.)

[23] Kaponyi Erzsébet: A Közös Európai Menekültügyi Rendszer és az alapvető jogok védelme., *Pro Publico Bono Online*, Támop Speciál, http://archiv.uni-nke.hu/uploads/media_items/a-kozos-europai-menekultugyi-rendszer-es-az-a

lapveto-jogok-vedelme.original.pdf, 1-58. (Letöltés: 2018. március 24.)

[24] 2010/C 115/01, 4.5.2010 Official Journal of the European Union C 115/1

[25] Ben Hall: Immigration in the European Union: problem or solution?, *Prospect Magazine*, June 2000/OECD Observer, 221-222. szám.

[26] A 2015-2016-os akadémiai évnyitó Rektori beszéd, Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet, Erdély Református, Evangélikus és Unitárius Lelkészképző Egyeteme, Kolozsvár, 2015. október 4. <http://www.proteo.cj.edu.ro/hu/blog/7734>, (Letöltés ideje: 2018. március 23.)